

سورلا؟

ان مرتکب شد؟

منطقه چمن در پاکستان گریخت. در مدت حضور در چمن که ۷ سال به طول انجامید، رازق به‌عنوان راننده کار می کرد و گاهی هم به فروش قطعات خودرو می پرداخت.

سال ۲۰۰۱ ستاره اقبال به قوم اچکزئی رو کرد. تصمیم آمریکا برای اشغال افغانستان و ساقط کردن امارت اسلامی طالبان برای آن‌ها شبیه به یک معجزه بود. دسامبر آن سال، سازمان سیا و نیروهای ویژه آمریکایی تصمیم گرفتند ارتشی از تبعیدی‌ها بسازند و بسیاری از اچکزئی‌ها از جمله رازق نیز به ارتش بپیوستند. به کمک طالبان را شکست داده و آن‌ها را از ولایت قندهار بیرون کنند. در دوره تسلط طالبان برای قندهار، این ولایت به منطقه‌ای برای تجارت نوزایی‌ها تبدیل شده بود اما با تغییر شرایط نوزایی‌ها به پاکستان گریختند و تحت حمایت ارتش پاکستان که بازی دوگانه‌ای را در منطقه پیش می برد قرار گرفتند.

در جمهوری جدید، شبه‌نظامیان اچکزئی به پلیس مرزی منطقه تبدیل شدند. نظامیان آمریکایی از این شبه‌نظامیان حمایت می کردندو آن‌ها تحت نظر گروه‌هایی نظیر بلک واتر تعلیم می دیدند. همانند ارتش رسمی افغانستان، تجهیزات، مهمات و حقوق این شبه‌نظامیان هم از سوی ایالات متحده و متحانش تأمین می شد. برغم شکست خوردن طالبان در منطقه، جنگ داخلی همچنان تداوم داشت و از نگاه آمریکایی‌ها یک مربندی واضح در این جنگ وجود داشت: دولت و مردم افغانستان علیه طالبان و تروریست‌ها.

کارتز مالکاسیان، دیپلمات سابق آمریکایی که در دوره جنگ افغانستان به ارتش آمریکا مشاوره می‌داد در این باره می گوید: «دیدگاه ما این بود که جنگی علیه تروریسم و علیه گروه‌هایی که می‌خواهند یک دولت دموکراتیک را ساقط کنند در جریان است. ما نمی‌خواستیم پذیریم که درگیر جنگ داخلی یک کشور دیگر شده‌ایم.»

به لطف ارتباطات و نفوذ خانوادگی، رازق خیلی زود پله‌های ترقی را طی کرد. او که رهبری مادرزاد بود، شجاعانه می‌جنگید و به سرعت توانست وفاداری نیروهایش را به دست بیاورد.

به‌رغم اینکه رازق تقریباً بی‌سواد بود اما حافظه‌ای بسیار قدرتمند در به یاد سپردن چهره‌ها و مکان‌ها داشت و در موضوعات امنیتی جاری در مرزها استعداد زیادی از خود نشان داد. او از این استعداد استفاده کرد تا ثروت و قدرت خود را در منطقه افزایش دهد و شبکه‌ای بزرگ از منابع اطلاعاتی را تشکیل دهد که بتوانند از آن برای نزدیکی بیشتر به آمریکایی‌ها بهره گیرد. افسران آمریکایی حاضر در آن منطقه از رازق به‌عنوان شریکی ارزشمند در مسیر مقابله با طالبان و القاعده یاد می‌کنند.

تادیس خان، برادر کوچکتر رازق می‌گوید: «برادر من بسیار به آمریکایی‌ها نزدیک بود. آن‌ها به او اعتماد داشتند و رازق نیز هیچگاه سعی نمی‌کرد آن‌ها را دور بزند.»

اولین نشانه‌ها

به گفته نزدیکانش، رازق با دوستان و اعضای خانواده‌اش بسیار مهربان و در قبال آن‌ها بسیار بخشنده بود اما بی‌رحمی زیادی در تقابل با دشمنانش داشت. مدت کوتاهی پس از اینکه رازق به رهبر شبه‌نظامیان در منطقه تبدیل شد، باچا، برادر بزرگتر او در یک بازار در منطقه چمن پاکستان به ضرب گلوله کشته شد. به گفته عرفات، پسردایی رازق، «او رابطه بسیار نزدیکی با برادر بزرگترش داشت.»

رازق معتقد بود این قتل توسط ششین نوزایی، یکی از قاچاقچیان منطقه از قوم نوزایی انجام شده است. در مارس ۲۰۰۶، شبه‌نظامیان تحت نظر رازق موفق شدند ششین نوزایی را بزدند و در بیابانی خشک نزدیک مرز، او و تمام ۱۵ نفر همراهش را به گلوله بیندند. این کشتار به خشم عمومی و اعتراض مردم منطقه منجر شد و از کابل، رازق را احضار کردند. با این وجود، براساس روایت یک دیپلمات غربی در پرونه، حامد کرزی، رئیس‌جمهور وقت افغانستان شخصاً در این پرونده دخالت کرد و اجازه نداد که رازق توسط سیستم قضایی متهم شود. این اولین مورد از نقض حقوق بشر از سوی رازق بود که برای عموم علنی شد.

قاچاق مواد مخدر

رازق در تجارت مواد مخدر هم نقش داشت و این مسئله توجه بازرسان آمریکایی را نیز جلب کرده بود. با اینکه طالبان کشت خشخاش را ممنوع کرده بود اما تجارت تریاک دوباره در دوره دولت کرزی اوج گرفت و سپین بولدک هم یکی از محورها و مسیرهای اصلی تجارت تریاک بود گزارش طبقه‌بندی‌شده ارتش آمریکا درباره تجارت مواد مخدر در افغانستان که از طریق قانون دسترسی آزاد به اطلاعات به آن دسترسی پیدا کردیم، دست داشتن رازق و مردانش در فرایند قاچاق مواد مخدر را تشریح کرده و جزئیات جالب توجهی از دیدارهای او با باندهای قاچاق مواد مخدر و استفاده رازق از اختیارات شخصی برای انتقال این مواد را شرح داده است. در یکی از گزارش‌ها از رازق به‌عنوان اصلی‌ترین قاچاقچی مواد مخدر در سپین بولدک نام برده شده است.

خانواده رازق این اتهامات را رد می‌کند و برادر او مدعی است که «همه این اتهامات بخشی از پروپاگاندای طالبان به‌عنوان دشمنان رازق است.»

اوج قدرت در قندهار

در سال ۲۰۰۹ قدرت و آوازه رازق به نقطه خطرناکی رسیده بود و او با این ریسک مواجه شد که حامیان خارجی‌اش تصمیم بگیرند به حمایت از او پایان دهند. شرایط جنگ داشت تغییر می‌کرد و باراک اوباما، رئیس‌جمهور جدید آمریکا با توصیه ژنرال هایش فهمیده بود که آن‌ها در حال باختن یک جنگ مهمتر هستند و قلب مردم افغانستان را از دست داده‌اند.

آمریکا هم‌زمان با خروج نیروها اصلاحاتی را در رویکرد خود آغاز کرد. بر این اساس کارزارهایی برای مبارزه با فساد آغاز شد و تمرکز به‌طور عمده بر دو استان که طالبان نفوذ زیادی در آن‌ها داشت، معطوف گردید: هلمند و قندهار. در هر دو این استان‌ها نیروهای آمریکایی و بریتانیایی سرمایه‌گذاری زیادی برای تربیت نیروهای امنیتی انجام داده و نیروهای زیادی را هم مستقر کرده بودند. آن‌ها به کابل فشار می‌آوردند که مدیران تکنوکرات‌را جایگزین مقام‌های فاسد کنند.

در قندهار، رازق به شدت زیر نظر بود. تیم‌های تشکیل شده برای مقابله با فساد انبار بزرگی از حشیش را در منطقه سپین بولدک پیدا کردند و فرمانده پلیس منطقه که در فرایند قاچاق مواد مخدر به رازق کمک می‌کرد دستگیر شد. براساس اطلاعات منابع آگاه برنامه‌هایی وجود داشت که پس از فرمانده پلیس به‌سرآغ رازق برون‌د اما او این بار هم توانست از این خطر هم بگریزد.

ماجرای این بود که افسران و فرماندهان آمریکایی که با رازق کار می‌کردند، نگاه بسیار متفاوتی با همتایان خود در سایر ولایات از جمله هلمند داشتند. به باور آن‌ها رازق و نیروهایش نمونه‌های نادر و کمیابی از نیروهای محلی مؤثر بودند که می‌توانستند به خوبی امنیت را در منطقه فراهم کنند و مسیریاری حیاتی را باز نگه دارند. فرماندهان آمریکایی در میان یک عملیات تهاجمی گسترده علیه طالبان بودند و کرزی بار دیگر به حمایت از رازق پرداخت. به گفته منابع محلی، سازمان سیا هم به حمایت از او ادامه داد.

در فوریه ۲۰۱۰ تعدادی از مقام‌های ارشد آمریکایی دیداری برای گفت‌وگو در خصوص مقابله با مقام‌های فاسد افغان داشتند و هیچ‌کس نمی‌توانست تصمیم نهایی را برای اینکه با رازق باید چه کرد بگیرد. به گفته ارل آنتونی، معاون وقت سفیر آمریکا در افغانستان، برخی کارهای او را در حوزه امنیت از جمله در مقابله با طالبان ستایش می‌کردند اما در کل اجتماعی وجود نداشت.

در نهایت ژنرال‌های آمریکایی تصمیم گرفتند جانب فرماندهان میدانی را بگیرند و بگویند که رازق قابل تغییر است و رفتار او می‌تواند تغییر کند. یک دیپلمات ارشد آمریکایی در افغانستان حتی پیشنهاد داد که کارزاری رسانه‌ای در این خصوص به راه بیفتد و چهره جدیدی از رازق و اصلاح رفتار او در رسانه‌ها پانزب پیدا کند.

در جولای ۲۰۱۰ یک مشاور به نام جیمی هاپس از ارتش آمریکا به تیم رازق اضافه شد. هاپس که می‌گوید هیچ‌گاه نشانه‌ای از کشتارها و قاچاق مواد مخدر از سوی رازق ندیده، معتقد است رازق بسیار مشتاق بود تا روش آمریکایی‌ها را فرا بگیرد. هاپس در این دوره به چندین مأموریت برای مقابله با نیروهای طالبان اعزام شد؛ در این دوره وضعیت امنیتی در استان قندهار رو به وخامت بود. در یک حادثه، یک عامل انتحاری طالبان خود را به اداره پلیس رساند و فرمانده پلیس استان را در حضور هاپس به قتل رساند. این‌گونه به نظر می‌رسید که پاکسازی قندهار از طالبان سخت‌ترین کار در افغانستان است و هم کرزی و هم آمریکایی‌ها می‌خواستند که رازق این کار را انجام دهد. رازق این پیشنهاد را به شرط اینکه پلیس مرزی همچنان زیر نظر او باقی بماند پذیرفت.

جنگی که در قندهار شهری ۴۰۰ هزار نفری پیش روی رازق بود با جنگی که او در صحرا و بیابان تجربه کرده

چهارشنبه ۹ خرداد ۱۴۰۳

سال سوم • شماره ۵۱۸

www.hammihanonline.ir

۹

مهیمن

بود به کلی تفاوت داشت. طالبان گروه‌های ترور خود را به شدت گسترش داده بود، مقام‌های دولتی را ترور می‌کرد، بمب‌گذاری در مساجد و مراکز عمومی را ادامه می‌داد و به تهدید شهروندان می‌پرداخت.

آمریکایی‌ها مصمم بودند به بازگرداندن امنیت به این منطقه کمک کنند و از همین رو با آوردن بودجه و نیرو به قندهار در تلاش برای کمک به رازق برآمدند. تعداد پاسگاه‌ها از ۱۰ به ۱۶ پاسگاه افزایش یافت و نیروی پلیس در قندهار عملاً دو برابر شد. تیمی از مشاوران آمریکایی هم درست در کنار اقامتگاه رازق مستقر شدند و مرتب با او دیدار می‌کردند تا در فرماندهی عملیات‌ها به او کمک کنند.

رازق باید کسانی را که دستگیر می‌شدند به سیستم قضایی تحویل می‌داد اما به باور او این دستگاه فاسد بود و با رشوه، اعمال نفوذ یا دخالت هواداران مخفی طالبان بسیاری از مظنونان به عضویت در این گروه آزاد می‌شدند. رازق این مشکل را در سپین بولدک این‌گونه حل کرد که خود تبدیل به قاضی، مجری قانون و مجازات‌کننده شد. رازق به شهادت بسیاری از اطرافیانش کسی نبود که خود را شخصاً درگیر شکنجه یا قتل کند اما شبه‌نظامیان خود را از سپین بولدک به قندهار آورد و مناصب کلیدی امنیتی را به آن‌ها سپرد. یکی از نزدیکان او گردانی از نیروهای شبه‌نظامی را تشکیل داد که به گفته شاهدان عینی ویکی از اسناد سازمان ملل، پس از کشتار مخالفان و نیروهای طالبان آن‌ها را به‌طور گروهی در بیابان رها می‌کردند.

این تیم‌های لباس شخصی در خودروهایی با شیشه‌های رنگی پرسه می‌زدند، مظنونان را می‌ربودند و آنها را برای «یک پیک‌نیک شنی» می‌بردند؛ در چاه‌ها و تپه‌های بیابانی اجساد بی شماری را پنهان می‌کردند. برخی از کشته‌شده‌ها را در خیابان‌ها انداختند. بسیاری از آنها نشانه‌هایی از شکنجه‌های وحشتناک را روی بدن خود داشتند.

درست در همان سالی که رازق رئیس پلیس قندهار شد، سازمان ملل متحد با بیش از ۳۰۰ فرد بازداشت‌شده در افغانستان صحبت کرد و متوجه شد که شکنجه در این کشور امری تقریباً رایج است.

در ۱۸ جولای ۲۰۱۱، جان آر آلن، ژنرال ۴ ستاره آمریکایی فرمانده نیروهای آمریکایی در افغانستان شد. او تازه به افغانستان رسیده بود و با میزبانان صحبت می‌کرد که یک دیپلمات ارشد بریتانیایی به او گفت باید با هم گزارش‌ها را دید و آن‌ها را موثق و مستند ارزیابی کرد. او سپس به دیدار کرزی رفت و با بیان اینکه یک ناقض حقوق بشر رئیس پلیس یکی از استان‌های مهم است خواستار برکناری رازق شد اما کرزی در آن زمان بیش از همیشه به رازق نیاز داشت. درست چند هفته پیش از رسیدن آلن، دو متحد مهم کرزی از جمله برادر او در جنوب کشته شده بودند. در آن زمان آلن دستور داد دیگر هیچ زندانی‌ای به جنوب و قندهار منتقل نشود.

مقام‌های آمریکایی در آن زمان از دیدار با رازق خودداری می‌کردند. فرماندهان میدانی نظر دیگری داشتند و به‌طور روزانه با او کار می‌کردند.

به گفته شاهدان، رازق و نیروهایش فکر می‌کردند که می‌توانند جنایت‌هایشان را از نیروهای آمریکایی همکارشان مخفی کنند و اصطلاحات و مکانیسمی برای خود اختراع کرده بودند. مثلاً زمانی که گفته می‌شد باید یک فرد را به دویی فرستاد به این معنا بود که او را کشته و در بیابان در میان شن‌ها رهاکنند. زمانی که یک نفر بازداشت می‌شد و رازق می‌گفت «خدا او را ببخشد» یعنی او باید اعدام می‌شد.

رازق همه اتهامات را انکار می‌کرد اما یک بار زمانی که یک خبرنگار در سال ۲۰۱۷ از او در این باره سوال کرد، جمله‌ای گفت که شبیه به توجیه بود: «ترحم بر چنین واقعیتی این است که بسیاری از افغان‌ها این بی‌رحمی

رازق را یک ویژگی مثبت می‌دانستند و برای آن‌ها که به یک قهرمان نیاز داشتند که در برابر طالبان از مردم محافظت کند، رازق یک قهرمان بود.

برای طالبان، رازق یک هدف ویژه بود. به گفته خود رازق او توانست از ۲۵ سوءقص‌دان سالم به در ببرد و همچنان به مبارزه با طالبان ادامه دهد. رازق معتقد بود نباید برنامه نظامیان افغانستانی تلاش برای «پناهندگی در آمریکا یا انگلیس» باشد. او می‌گفت: «ما اینجا به دنیا آمدیم و همین جامی می‌بریم.»

در ۱۸ اکتبر ۲۰۱۸، ژنرال میلر، فرمانده ارشد آمریکا دیداری با مقام‌های ارشد قندهار ترتیب داد تا درباره انتخابات پیش رو با آن‌ها صحبت کند. رازق نیز در این نشست حضور داشت. پس از دیدار، یکی از محافظان فرماندار قندهار به رازق و تعدادی دیگر از حاضران شلیک کرد و رازق کشته شد.

ترجمه: محمدحسین لطف‌الهی

رخداد بین‌الملل / ۲

اسرائیل از جنایت سیر نمی‌شود

پس از بمباران چادر آوارگان فلسطینی در شهر جنوبی رفح و کشتار ۴۵ نفر، ارتش اسرائیل همچنان به حملات خود در این منطقه ادامه می‌دهد. ارتش اسرائیل روز گذشته بار دیگر چادرهای آوارگان متعلق به آژانس امداد و کارمایی برای آوارگان فلسطینی (آنروا) را در منطقه برکسات در غرب شهر رفح بمباران کرد، در حالی که هزاران فلسطینی پس از گسترش تهاجم خودروهای نظامی اسرائیل طی شب گذشته آواره شده‌اند. هلال احمر فلسطین اعلام کرد پس از هدف قرار گرفتن منطقه «الاسکان العیبض» در غرب رفح توسط اشغالگران، سه شهید و تعدادی مجروح از زیر آوار بیرون کشیده شدند.

بیمارستان تخصصی کویت، یکی از ۲ بیمارستان باقی‌مانده در این منطقه که همچنان فعالیت داشت، به‌لیل حملات ادامه‌دار اسرائیل تعطیل شده است. وزارت بهداشت غزه نیز اعلام کرد: «بیمارستان صحرایی اندونزی درمانگاه تل السلطان در استان رفح از کار افتاده‌اند. نهادهای بین‌المللی بر لزوم حفاظت از بیمارستان‌ها و تیم‌های بهداشتی در برابر ظلم اشغالگری تأکید کردند.» سازمان جهانی بهداشت نیز اعلام کرد: «بستن مرزهای رفح و همچنین کمبود سوخت و کمک‌ها باعث شده

ما قادر به حمایت از سیستم بهداشتی نباشیم.» از ۷ اکتبر، دست کم ۳۶ هزار نفر فلسطینی کشته و ۸۱هزار نفر در جنگ غزه کشته شده‌اند. میزان تلفات اسرائیلی‌ها از حمله حماس در آن تاریخ ۱۱۳۹ نفر است و ۱۱۰ گروگان در نوار غزه هستند. اقدامات دیروز ارتش اسرائیل خشم جامعه بین‌المللی را به‌همراه داشت و قرار شد شورای امنیت سازمان ملل به‌درخواست الجزایر جلسه اضطراری پشت درهای بسته تشکیل دهد. رهبران احزاب مخالف در اسرائیل نیز قرار است امروز نشستی با موضوع راه‌های سرنگونی دولت نتانیاهو و جایگزینی دولتی دیگر برگزار کنند. «یائیر لاپید» رئیس جریان اپوزیسیون رژیم صهیونیستی در این باره گفت: «نتانیاهو تسلط بر اوضاع را از دست داده است و اسرائیلی‌ها سزاوار چنین چیزی نیستند.»

حمله دیروز موجی از محکومیت‌های بین‌المللی از جمله طالبان، کلمبیا، انگلیس و چین را برلنگیخت و فلسطینی‌ها و بسیاری از کشورهای عربی آن را «قتل‌عام» خواندند. آنتونیو گوترش، دبیرکل سازمان ملل با بیان اینکه هیچ نقطه امنی در غزه وجود ندارد تأکید کرد، این وحشت باید متوقف شود. پس از آنکه بنیامین نتانیاهو، نخست‌وزیر اسرائیل این حمله را «اشتباه غم‌انگیزی» خواند، مارتین گریفیتس، رئیس امور بشردوستانه سازمان ملل تأکید کرد، اشتباه خواندن این حمله هیچ معنی‌ای برای آنها که کشته شدند و آنهایی که سوگوارند، ندارد. وزارت خارجه پاکستان در بیانیه‌ای حملات رژیم اسرائیل را محکوم کرد و آن را تحقیر آشکار قوانین بین‌المللی خواند. ملانی جولی، وزیر خارجه کانادا خواستار برقراری آتش بس فوری در نوار غزه شد و تأکید کرد: از عملیات نظامی (رژیم) اسرائیل در رفح حمایت نمی‌کنیم. روزنامه عبری‌زبان هاآرتز به نقل از دیپلمات‌های اروپایی گزارش داد که کشتار اخیر در رفح باعث محکومیت هر چه بیشتر رژیم صهیونیستی خواهد شد و بر شیوه تعامل اروپا با حکم اخیر دیوان بین‌المللی دادگستری برای توقف حمله به این شهر تأثیرگذار خواهد بود.

جوزپ بورل، مسئول سیاست خار‌جی اتحادیه اروپا گفت که از شنیدن خبر حملات وحشت‌زده شده و آن را شدیدترین وجه محکوم می‌کنم.

از سوی دیگر اسپانیا، نروژ و ایرلند رسماً کشور فلسطین را به رسمیت شناختند. نخست‌وزیر اسپانیا گفت، به رسمیت شناختن کشور فلسطین به فلسطینی‌ها و اسرائیلی‌ها این اجازه را می‌دهد تا به راه‌حل دوکشوری و صلح دست یابند. نخست‌وزیر ایرلند بعد از اقدام اسپانیا در به رسمیت شناختن رسمی کشور فلسطین اعلام کرد که به‌صورت رسمی کشور فلسطین را به رسمیت می‌شناسد و دویلین به زودی سفیری را برای فلسطین تعیین خواهد کرد. ایرلند همچنین اعلام کرد که به‌زودی روابط دیپلماتیک با فلسطین را شروع خواهد کرد.

حملات رژیم صهیونیستی به رفح در حالییست که دیوان دادگستری بین‌المللی اخیراً طی حکمی که برای همه اعضای سازمان ملل لازم‌الاجراست خواستار توقف تهاجم به رفح شده است. جنگ غزه برای دوپست‌وسی‌وپنجمین روز با بمباران شدید مناطق مختلف نوار غزه ادامه دارد.